

Over valse bekenners en hun ondervragers

Waarom ik jou wil laten bekennen

door **Peter J. van Koppen**

Als een verdachte bekennt, lijkt de zaak opgelost. Of toch niet? Rechtspsycholoog Peter J. van Koppen betoogt dat rechters te veel waarde hechten aan een bekennende verdachte, ook als diens verklaring overduidelijk rammelt. Bekennen alleen is niet genoeg, de verdachte moet ook kennis hebben die hij alleen kan hebben opgedaan als hij het misdrijf inderdaad heeft gepleegd. Te vaak reikt de politie deze 'daderkennis' zelf aan tijdens het verhoor. Ook te lang doorgaan met verhoren kan leiden tot een valse bekentenis; martelen is daarvoor niet nodig. Een verontrustend essay.

'Nadat de verdachte meegedeeld werd waarvan hij werd verdacht en dat hij niet tot antwoorden verplicht was, verklaarde hij...' Zo begint in krom Nederlands elk proces-verbaal van het verhoor van de verdachte. De meeste verdachten bekennen vervolgens het misdrijf dat zij hebben gepleegd. Dat doen zij omdat het bewijs tegen hen overweldigend is. In die gevallen is een bekentenis verstandig,

Foto links: © WWW.RECHTSPRAAK.NL

31 **Koud bloed** nr. 7

want dat geeft niet alleen aan de officier van justitie en rechter een coöperatieve indruk, maar biedt de verdachte ook de mogelijkheid om een eigen versie van de gebeurtenissen te vertellen.

In een klein deel van de zaken gebeurt er iets anders. Dat zijn zaken waarin de politie iemand heeft aangehouden zonder dat er overweldigend bewijs is en het er ook niet naar uitziet dat zulk bewijs

door de rechercheurs gemakkelijk zal worden gevonden.

Dan richten alle ogen zich op de vers aangehouden verdachte om hem een bekentenis te laten afleggen. Over dit soort zaken gaat dit artikel.

Het gaat erom dat de verdachte een waar verhaal vertelt, niet om een bekentenis.

Nu vallen juristen en politiemensen direct over mij heen. Juristen zullen het bezwaar maken dat we in Nederland de bekentenis van de verdachte formeel hele-

maal niet kennen. Dat heet hier te lande 'de verklaring van de verdachte'. Het gaat erom dat de verdachte een waar verhaal vertelt, niet om een bekentenis. Maar in de praktijk gaan juristen daarmee ruimhartig om. Het is wel degelijk van belang of de verdachte heeft toegegeven dat hij het misdrijf pleegde. En rechters zijn soms ook niet te beroerd om de verklaring van de verdachte ruim te interpreteren. Zo werd in de Zwartewaalse incestzaak de verdachte veroordeeld op basis van twee bewijsmiddelen. De ene was de aangifte van de stiefdochter van de verdachte dat hij haar tussen haar vierde en zestiende jaar systematisch had verkracht en misbruikt. De verdachte ontkende dat heftig. Daarom gebruikten de rechters de verklaring van de verdachte als bewijsmiddel. Hij had de politie namelijk verteld dat hij al die jaren bij zijn stiefdochter in huis had gewoond. Wat dat over misbruik bewijst, zal iedereen ontgaan, maar hij is er echt op veroordeeld en het kan worden nagelezen in *Het maagdenvlies als bewijs* dat ik met collega's Fernhout en Van Bergen schreef.

Waarheidsvinding

Politiemensen zullen het met bovenstaande ook niet eens zijn. Hun wordt op de researcheschool geleerd dat het doel van een verhoor helemaal niet is om een bekentenis los te krijgen. Ze leren daar dat het doel van een verhoor waarheidsvinding is. In de praktijk vinden politiemensen een bekentenis echter wel degelijk belangrijk. Zij vinden dat zó belangrijk dat ook in zaken met overweldigend bewijs de verdachte uitgebreid wordt verhoord. Zelfs als de verdachte ontkent. Zo'n verhoor zou alleen moeten plaatsvinden om de verdachte de gelegenheid te geven zijn versie van het verhaal te vertellen. En als hij dan niets zegt, ben je in een

kwartiertje klaar en kunnen de politiemensen iets nuttigers gaan doen. Maar als een verdachte z'n mond houdt, blijft de politie altijd langdurig door verhoren. Dan dient het verhoor geen ander doel dan het loskrijgen van een bekentenis.

Een echte bekentenis bestaat uit twee delen. Het eerste deel is dat de verdachte toegeeft dat hij het misdrijf pleegde. Het tweede deel is echter nog belangrijker: de verdachte moet er blijk van geven dat hij allerlei dingen over het misdrijf weet die alleen de dader kan weten. Dat wordt in jargon 'daderkennis' of 'intieme kennis' genoemd.

De functie daarvan ligt voor de hand: zonder die daderkennis kan iedereen wel komen bekennen dat hij de dader is. Het mag onvoorstelbaar klinken, maar bij veel geruchtmakende misdrijven gaan er mensen die er niets mee te maken hebben naar de politie om te vertellen dat zij de dader zijn. Dat is gestoord volk dat soms direct herkend kan worden. Dat gold bijvoorbeeld voor een van de valse bekenners van de moord die op 1 mei 1999 werd gepleegd op Marianne Vaatstra in Zwaagwesteinde. De man stond in Haarlem in de dakgoot te roepen dat men moest geloven dat hij Marianne Vaatstra had vermoord, anders zou hij zich naar beneden laten vallen. Andere spontane valse bekenners vallen door de mand omdat dna niet past bij de sporen die zijn veilig gesteld en van de dader afkomstig moeten zijn. We mogen aannemen dat de onschuld van de meeste gestoorde valse bekenners zal blijken in een goed uitgevoerd opsporingsonderzoek door de politie.

***Het mag onvoorstelbaar
klinken, maar bij veel
geruchtmakende misdrijven
gaan er mensen die er niets
mee te maken hebben naar
de politie om te vertellen dat
zij de dader zijn.***

Daderkennistoets

Maar er zijn ook andere spontane valse bekenners. Dat zijn degenen die dat doen om iemand anders te beschermen. En het zou weleens een stuk lastiger kunnen zijn om hun valse bekentenis te ontmaskeren. Dat geldt bijvoorbeeld voor de vader of broer van de werkelijke dader, die voor de moordenaar de schuld op zich nemen. Als de werkelijke dader hun veel heeft verteld over de moord en er zijn geen sporen die kunnen helpen om tussen die familieleden onderscheid te maken, dan kan zo'n spontane valse bekenners niet worden betrappt. De daderkennistoets is dan onbruikbaar geworden. Ik kom zo op die toets terug, als ik eerst de andere soorten valse bekentenissen heb besproken.

In het rechtspsychologische onderzoek worden verschillende indelingen van valse bekentenissen gehanteerd. De meest gebruikte is die van Saul Kassin, die hoogleraar is in New York. Van de spontane valse bekentenis onderscheidt hij de bekentenissen die onder druk van de politie tot stand komen. En die soort valt weer in tweeën uiteen: valse bekentenissen waarin de bekenners zelf gelooft en valse bekentenissen die de verdachte zelf niet gelooft.

Valse bekentenissen waarin de verdachte zelf gelooft, komen in Nederland niet voor, schrijven Han Israëls en Robert Horselenberg, twee belangrijke Nederlandse onderzoekers op dit gebied. Ik ben niet helemaal zeker of zij daarin gelijk hebben. Zij noemen als mogelijke uitzondering Johan Tetteroo, die is veroordeeld voor de Rozenburgse incestzaak. Ook de bekentenis in de Sneker Balkonmoord is, naar mijn oordeel, een mogelijke uitzondering. Die zaak, die uitgebreider is beschreven in *De slapende rechter*, verliep in het kort als volgt. Om een uur of zes 's middags viel oma van

**De bezigheid die
gehele middag was
geweest: drinken.**

de galerij van de vierde verdieping van de flat in Sneek. Zij leefde nog even. Toen zij stervende op de grond lag, kwam Ronald naar beneden rennen. Tussen alle warrige dingen die hij toen volgens de omstanders riep, zei hij ook: 'Dit is mijn vriend Dennis. Ik heb hem naar beneden gegooid,' of woorden van gelijke strekking. Het was niet Dennis, maar de oma van Dennis die op de grond lag. Dennis was die middag samen met Ronald naar zijn oma gegaan, maar al een tijdje eerder vertrokken. De bezigheid die gehele middag was geweest: drinken. Zowel oma als Ronald waren tegen 18.00 uur starnakel dronken. Ronald bleek zoveel alcohol in zijn bloed te hebben dat wij met vrij grote zekerheid kunnen zeggen dat hij zich niets meer van die middag kan herinneren.

Videobanden

Toch wordt hij uitbundig verhoord. En het langdurige verhoor wordt neergelegd in processen-verbaal waarin Ronald met stelligheid vertelt hoe hij oma over de reling van de galerij wierp en waarom hij dat deed. De videobanden van de verhoren van Ronald laten iets geheel anders zien: twee politiemensen die met veel geduld Ronald een geheel verzonden bekentenis aanpraten. We weten met grote zekerheid dat het een valse bekentenis is, niet alleen omdat Ronald te dronken was om zich iets te herinneren, maar vooral omdat aan de hand van de opnames van de verhoren gedemonstreerd kan worden hoe Ronald zijn valse bekentenis werd aangeprent. En de bekentenis is zeker vals, niet

omdat Ronald zeker onschuldig is, maar omdat de bekentenis niet op zijn geheugen is gebaseerd. Niemand weet wat er aan het einde van die middag precies is gebeurd.

Hier is echter de vraag aan de orde: gelooft Ronald er zelf in? Denkt hij zelf ook dat hij oma heeft vermoord? Het antwoord is gemengd nieuws. Tijdens de verhoren zegt hij steeds dat het zo wel gegaan moet zijn, of dat de verbalisanten hem nu hebben overtuigd dat het zo ging, of mededelingen van soortgelijke strekking. Hij vertelt niets over de middag bij oma zonder zo'n kwalificatie. Ondanks die uitgesproken twijfels gaat Ronald mee met alle suggesties van de politiemensen. Er is een aanwijzing dat Ronald toch in zijn valse bekentenis is gaan geloven: een aantal maanden na zijn aanhouding stuurt hij een brief aan de familie van oma. Hij maakt zijn excuses, overigens ook weer met een kwalificatie, namelijk omdat hij oma wel om het leven gebracht *moet* hebben.

Johan Tetteroo en Ronald S. zijn de enige gelovige valse bekenners die wij in Nederland bij elkaar hebben kunnen sprokkel. En over beiden is nog discussie mogelijk. We kunnen dus veilig stellen dat valse bekentenissen waarin de verdachte zelf blijvend gelooft uiterst zeldzaam zijn.

We kunnen dus veilig stellen dat valse bekentenissen waarin de verdachte zelf blijvend gelooft uiterst zeldzaam zijn.

Druk van de politie

De interessantste categorie van valse bekentenissen zijn de bekentenissen die ontstaan door druk van de politie en waarin de verdachte niet zelf gelooft of in ieder geval niet blijvend gelooft. Dat lijkt vreemd gedrag, zeker als men van een ernstig misdrijf als een moord wordt verdacht. Dat is het misschien toch minder. Brigadier De Wit vertelt:

‘Ik zal je vertellen hoe ik je zo ver ga krijgen dat je een bekentenis aflegt. Wij hebben nu al vier weken met een groot team onderzoek gedaan naar de brute verkrachting en moord op Marietje. Dat is een zaak die ons nogal aangrijpt, moet je weten. Er zijn tot nu toe geen serieuze verdachten in beeld gekomen, behalve jij. Jij was in de buurt. En jij hebt een verleden van misbruik van kinderen. Dat ging weliswaar altijd om jongetjes, maar jullie pedo’s lusten van alles. Daarom hebben we je vanochtend in alle vroegte van je bed gelicht. Dat deden we met veel bombarie. Niet zozeer omdat dat nodig was, maar het lukt nog weleens om verdachten in die schrik en met hun slaperige hoofd iets stoms te laten zeggen waar-

door ze door de mand vallen. Maar jij deed dat niet. Dat sterkt ons in de overtuiging dat je schuldig bent. Want schuldige mensen hebben er vooraf altijd goed over nagedacht hoe zij ervoor moeten zorgen dat ze niets stoms zeggen of per ongeluk een bekentenis gaan afleggen. Dat je tot nu toe je mond hebt gehouden, sterkt ons alleen maar in de wetenschap dat je de moord pleegde.

We weten ook nog om een andere reden dat jij de dader bent. Je zei direct in het begin van dit verhoor dat we van jou geen sporen op de plaats delict zullen vinden. Nou, hoe weet je dat? Dat kun je alleen maar weten omdat je zo'n vileine moordenaar bent die zorgvuldig al zijn sporen heeft uitgewist.

Naar huis

We hebben weliswaar nog niet voldoende bewijs om de rechter te overtuigen, maar we weten inmiddels zeker dat jij de dader bent. Je hebt een bekende advocaat ingehuurd en dat doen alleen schuldige verdachten. De onschuldigen kunnen het af met een gewone advocaat. We hebben je nu al een aantal keren gevraagd waar je was toen Marietje verdween. En je komt alleen maar met het slappe verhaal dat je thuis voor jezelf aan het koken was. Dat geloof je toch zelf niet? Vertel ons gewoon de waarheid. En jij en ik weten dat die anders is.

Ik zal je vertellen wat je opties zijn. Je kunt ons nu direct de waarheid vertellen en een bekentenis afleggen. Dan kunnen we allemaal naar huis. Ja, jij niet, maar wij wel. Of als je niet de waarheid vertelt, dan gaan we je voorlopig maar eens uitgebreid verhoren. Dat doen we als volgt. De officier van justitie vraagt aan de rechter-commissaris om je in beperkingen te houden. Dat betekent dat je met niemand mag praten, behalve af en toe met je advocaat. Je krijgt geen krant, radio of tv en je mag geen boeken of tijdschriften lezen. Je mag ook geen contact hebben met andere gedetineerden. Je blijft 24 uur op cel, behalve voor een uurtje luchten. Ook dat moet je in je eentje doen. Reken maar dat het vreselijk voor je wordt. Al die tijd in een kale cel zitten, gaat je niet in de kouwe kleren zitten. Dat werkt goed. Zo smeekte een van de verdachten in de Puttense moordzaak ons zelfs om hem ook 's avonds te gaan verhoren, want hij vond het in zijn cel zo vreselijk.

Jou laten we eerst een dag of twee, drie in je cel gaar bakken. Als je tegen de muren opvliegt, mag je de cel uit om met ons te komen praten. We beginnen niet over de moord op Marietje. We beginnen te praten over jou en over jouw leven. Dat doen we om

‘Vertel ons gewoon de waarheid. En jij en ik weten dat die anders is.’

een verstandhouding met jou op te bouwen. Maar dat doen we ook nog voor iets anders. Op die manier komen we te weten hoe we jou het beste kunnen aanpakken. Waar je zwakke punten zitten. Als je een alcoholist bent of een junk, dan kun je je sowieso grote delen van je leven helemaal niet herinneren. In dat geval kunnen we van het verhoor een gezamenlijke zoektocht in jouw geheugen maken. Althans, zo stellen we het aan je voor, terwijl we op ons dooie gemak jou van alles kunnen aanpraten. Want reken maar: wij hebben alle tijd. En als het ons niet lukt, komen er gewoon twee verse verhoorders.

Geen onvertogen woord

Wellicht heb je andere zwakke punten. Misschien ben je claustrofobisch en helpt een lichte dreiging dat je naar de cel terug gaat al bij het verkrijgen van een bekentenis. Of wil je zo snel mogelijk naar je kind terug? Of ben je bang je baan te verliezen als je hier lang vastzit? We vinden je zwakke punten wel.

Het aardige van onze manier van verhoren is, dat er geen onvertogen woord hoeft te vallen. We kunnen meestal uiterst vriendelijk tegen je blijven. De druk die er is, hoeven we niet in de verhoorkamer op te bouwen. Die druk komt wel van de situatie, het in de cel zitten, het steeds maar weer geconfronteerd worden met dezelfde vragen, de onzekerheid over wat er buiten allemaal gebeurt.

Weten we dan zeker of je gaat bekennen? Nee, hoor. Niet iedereen gaat na zulke langdurige verhoren bekennen. Maar heel veel mensen wel en als wij van onze chef lang door mogen gaan steeds meer. Als je de bekentenis eenmaal hebt afgelegd, dan weet je van voren niet meer wat je van achter hebt gedaan en andersom. Maar maak je geen zorgen: na zulke langdurige verhoren weten wij ook met geen mogelijkheid meer of de bekentenis nu echt is of vals.'

Dit is de strategie van mijn imaginaire brigadier De Wit en veel van zijn collega's van vlees en bloed. De motor van die verhoren is het sterke geloof dat men met de verdachte de dader te pakken heeft. Waar dat geloof vandaan komt, terwijl er tegelijkertijd onvoldoende bewijs is, is de ongerijmdheid van het politieonderzoek. Dat wordt soms opgevuld met vreemde redeneringen zoals de sporenparadox: sporen op de plaats delict: je bent schuldig; je zegt dat er geen sporen zijn op de plaats delict: je bent nog meer schuldig, want een gewiekste moordenaar die zijn sporen zorgvuldig uitpoetst. Dit is geen karikatuur, want precies de redenering die of-

Het engageren van een bekende advocaat is in dit soort redeneringen ook een ernstig minpunt.

ficier van justitie Edelhauser volgde in haar requisitoir in de Schiedammer parkmoord bij de vervolging van de onschuldige Kees Borsboom. Het engageren van een bekende advocaat is in dit soort redeneringen ook een ernstig minpunt.

Controle

Langdurige verhoren leveren een verhoogde kans op een bekentenis op. Verdachten willen onder de voortdurende druk uit. De enige manier om dat te doen is een bekentenis afleggen. Dan houden die aanhoudende vragen op. Maar een grotere kans op een bekentenis betekent automatisch ook een verhoogde kans op een valse bekentenis. Dat is allemaal niet zo erg, als we achteraf maar kunnen controleren of de bekentenis vals is of niet. En vooral: als

Ook politiemensen die goed hun best doen om aan de verdachte geen daderkennis weg te geven, doen dat toch.

we maar bereid zijn die controle uit te voeren. De controle kan op twee manieren gebeuren. Ten eerste kan een bekentenis worden gecontroleerd aan de hand van sporen op de plaats delict die van de dader afkomstig moeten zijn en die matchen met de verdachte. In zo'n geval heb je de bekentenis helemaal niet nodig. Dat is een situatie die weinig voorkomt. Dat komt weinig voor omdat in de meeste zaken de technische sporen afwezig zijn of irrelevant. En als

ze er zijn, dan laten ze nogal eens allerlei verschillende interpretaties toe die de zaak er niet duidelijker op maken.

Voor het toetsen van een bekentenis is daderkennis het belangrijkste. Israëls en Horselenberg onderscheiden daarvan twee vormen, de zwakke en de sterke. De sterke vorm is daderkennis die een verdachte vertelt en die op dat moment ook voor de politie onbekend is. Een fraai voorbeeld daarvan is de verdachte die bekend en meteen even vertelt op welke onbekende plaats hij het lijk heeft begraven. De zwakke vorm van daderkennis is lastiger. Dat is kennis die de politie ook heeft tijdens het verhoor. Als de verdachte na verhoor een bekentenis met dat soort daderkennis aflegt, kan die alleen maar zinvol worden getoetst als kan worden vastgesteld dat de politie of iemand anders de verdachte niet die kennis heeft gegeven. Daarom is het zo belangrijk om verhoren op te nemen.

Enthousiaste knikjes

Nu is het verhoren twee-weg-communicatie. Ook politiemensen die goed hun best doen om aan de verdachte geen daderkennis weg te geven, doen dat toch. Zij doen dat bijvoorbeeld door de on-

derwerpen waarop wordt doorgevraagd of door de enthousiaste knikjes als de verdachte het juiste verhaal vertelt. Bij langdurige verhoren is het bijna een onmogelijke, maar in ieder geval een zeer arbeidsintensieve opgave om nog te controleren of de verhoorders geen daderkennis aan de verdachte hebben gegeven. En in de meeste gevallen wordt dat helemaal niet gecontroleerd, laat de geschiedenis van valse bekentenissen in Nederland zien. In mijn boek over de Schiedammer parkmoord liet ik zien dat de bekentenissen van Kees Borsboom zoveel onjuistheden bevatten, dat ze niet als valide bekentenissen konden worden beschouwd. De rechters controleerden dat niet en veroordeelden hem onschuldig voor de moord op Nienke Kleiss en de bijna-moord op haar vriendje Maikel.

In de Puttense moordzaak werden parallel vier verdachten verhoord. De verhoorkoppels waren gehandicapt omdat de chef van het rechteerteam hun weinig tot niets van de zaak had verteld. Dat had de chef gedaan ter voorkoming van het overdragen van daderkennis aan de verdachten. Vervolgens werden de vier verdachten bij elkaar zo'n 200 keer verhoord. In die vele en langdurige verhoren legden alle vier een bekennende verklaring af. Maar die verklaringen spraken elkaar fors tegen en waren ook in tegenspraak met de plaats delict van de moord op Christel Ambrosius en de daar gevonden sporen. Toch accepteerden de rechters deze onzinnige bekentenissen. De vreemdste waren die van Wilco Viets, die sprak in de vorm van droomverklaringen. Wilco Viets en Herman Dubois werden veroordeeld. Van de twee anderen meende de politie dat zij door het raam hadden toegekeken hoe Viets en Dubois Christel verkrachtten en vermoordden. Die twee werden niet vervolgd. Alle vier waren onschuldig.

Toch accepteerden de rechters deze onzinnige bekentenissen. De vreemdste waren die van Wilco Viets, die sprak in de vorm van droomverklaringen.

Politiekennis

Ina Post werd onterecht veroordeeld voor de moord op mevrouw Kolstee, bij wie zij als bejaardenverzorgster werkte. Zij legde bekentenissen af die, zo stelde Han Israëls vast, een bijzonder kenmerk hadden, namelijk politiekennis. Wij weten met zekerheid dat Ina Post in haar bekentenissen allerlei onjuistheden vertelde en wij weten ook met zekerheid hoe zij aan die onjuistheden kwam. Die werden haar gesuggereerd door de politie. Wij weten dat

omdat de politie ten tijde van de verhoren een aantal veronderstellingen koesterde die keurig door Ina Post in haar bekentenissen werden verteld, maar die later pertinent onjuist bleken te zijn.

Voor de Warnveldse pompmoord zijn vier mannen veroordeeld. Een van hen heeft altijd ontkend. De andere drie legden variërende bekentenissen af over de moord die zij zouden hebben gepleegd op een vrouwelijke benzinestationbediende. Een tweede verdachte vertelde de politie over zijn dromen waarin hij zag hoe anderen de moord pleegden. Nadat de politie langdurig op de derde verdachte had ingepraat dat er zoveel verklaringen tegen hem waren afgelegd, begon hij zijn bekentenis met: 'Volgens mij heb ik wel honderd mensen tegen me. Zet maar op papier dat ik het gedaan heb.' Vervolgens vertelde hij een algemeen verhaal waarin geen kenmerkende details voorkwamen en die geen daderkennis opleverden. En de vierde verdachte bekende ruimhartig, maar vertelde wel een geheel verkeerd verhaal: het slachtoffer was volgens hem binnen in de benzinestationshop vermoord en er was een seksueel motief. In werkelijkheid gebeurde

Een bekentenis is een bekentenis, of hij nu ergens op slaat of niet.

het buiten, in haar eigen auto waar zij net in was gestapt en van seks was niets te bespeuren op de plaats delict. Het kostte de verhoorders nog enkele verhoren met veel suggestie om deze verdachte iets te laten vertellen dat voor de oppervlakkige kijker enigszins op het gepleegde misdrijf zou kunnen slaan. Dat deden zij door de verdachte volop te laten raden, zoals: Liep zij naar 'haar fiets, haar brommer of iets anders?' 'Brommer', raadde de verdachte even fout. En zo ging men door totdat het juiste was geraden. Ook hier maakte het allemaal niets uit: alle vier de verdachten werden veroordeeld, vooral op grond van de afgelegde bekentenissen.

Guantanamo Bay

De recente geschiedenis in Nederland laat zien dat de grondregel dat een bekentenis alleen maar iets voorstelt als daarbij daderkennis wordt gegeven, door rechters pleegt te worden genegeerd. Een bekentenis is een bekentenis, of hij nu ergens op slaat of niet. De genoemde en andere zaken laten nog iets zien. Veel mensen denken dat valse bekentenissen altijd door schreeuwende en mepende politiemensen worden afgedwongen. Weliswaar niet helemaal methode-Guantanamo Bay, maar iets dat wel in die richting gaat. Dat hoeft niet. Ten eerste staan de meeste verdachten al behoorlijk onder druk. Daaraan hoeft in de verhoorkamer niets te

worden toegevoegd. Ten tweede zijn de meeste verhoren niet onvriendelijk, ook niet die tot valse bekentenissen leiden. Ten derde lijkt de veronderstelling dat alleen de zwakke broeders vals bekennen onjuist. Als de politie genoeg de tijd zou hebben, zou men van veel mensen een valse bekentenis kunnen krijgen. Gelukkig heeft de politie het daarvoor te druk.

Bronnen

Israëls, H. *De bekentenissen van Ina Post*. Kluwer, Alphen aan den Rijn 2004.

Israëls, H. & R. Horselenberg, 'Valse bekentenissen', in: P.J. Van Koppen & H.L.G.J. Merckelbach & M. Jelicic & J.W. De Keijser (red.), *Reizen met mijn rechter: Psychologie van het recht*. Kluwer, Deventer 2010 (in druk).

Van Koppen, P.J., J.J. Van der Kemp & W.M.E.H. Beijers, *De Warnsveldse Pompmoord ofwel de Vier van Warnsveld*. Boom, Den Haag 2009.

Van Koppen, P.J., F.J. Fernhout & S. Van Bergen, *Het maagdenvlies als bewijs: Tegenstrijdige verklaringen in twee incestzaken*. Boom, Den Haag 2009.

Wagenaar, W.A., H. Israëls & P.J. Van Koppen, *De slapende rechter: Waarom het veroordelen van burgers niet alleen aan rechters overgelaten kan worden*. Bert Bakker, Amsterdam 2009.